

Model til fremskrivning af plejeboligbehov

Indledning	2
Grundprincipper i modellen	3
Sådan bruger du modellen	3
Aktiver makroerne.....	4
Indtast behov og kapacitet	4
Vælg mellem fire senarier.....	4
Analysér resultaterne	5
Vigtige definitioner til brug af modellen	6
Begrænsninger og udviklingsmuligheder	6
Udenbys borgere og flyttemønstre	6
Geografiske forskelle	8
Data	8

Den 17. juni 2016

MNB

mnb@kl.dk

Dir 3370 3957

Weidekampsgade 10

Postboks 3370

2300 København S

Tlf 3370 3370

Fax 3370 3371

www.kl.dk

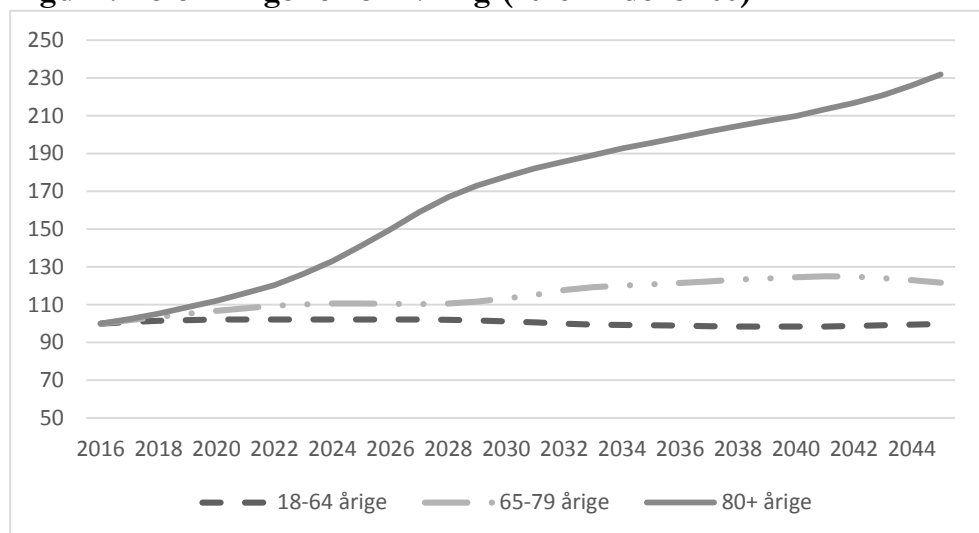
Side 1/9

Indledning

Pr. 1. januar 2009 er kommunerne i nogle tilfælde forpligtet til at tilbyde en plejebolig senest to måneder efter en borger er blevet visiteret til en sådan. Flere kommuner har siden efterspurgt et værktøj til at fremskrive behovet for plejeboliger.

En stigende ældrebefolkning vil medføre et øget behov for plejeboliger. I de seneste år har stigningen primært været i antallet af 67-79-årige, der ikke er de mest hyppige brugere af plejeboliger. Men efter 2016 forventes det, at gruppen af de typisk mere plejkrævende 80+ årige forøges markant både i antal personer og som andel af den samlede befolkning. Den forventede befolkningsudvikling ser dog meget forskellig ud fra kommune til kommune.

Figur 1: Befolkningsfremskrivning (2016=indeks 100)

Kilde: Danmarks Statistik

Plejeboligbehovet modvirkes i et vist omfang af en generel forbedret sundhedstilstand blandt de ældre, rehabilitering og velfærdsteknologi. Hertil kommer, at Ældresagen i en undersøgelse fra 2012 konkluderer, at de ældre i højere grad fremover vil foretrække at blive boende i eget hjem.

KL har opdateret 'Plejebolig Estimeringsmodellen', der er et værktøj, som kommunerne kan bruge til at fremskrive kommunens behov for plejeboliger ud fra udviklingen i kommunens befolkning og de nuværende dækningsgrader.

Modellen giver også mulighed for at fremskrive behovet ved ændrede behovsgrader, mere effektiv administration af boligerne, nybyggeri mv.

Formålet med modellen er således, at gøre kommunerne i stand til at forudsæ behovet og bygge /omlægge i tide. Så hver kommune kan overholde

plejeboligarantien. Og at øge kommunernes fokus på initiativer, der kan reducere det fremtidige behov ved at forebygge og effektivisere boligadministrationen.

Modellen er tænkt som et forslag til en grundlæggende struktur, som kommunens videre analyser kan bygge på. De bagvedliggende beregninger i modellen er derfor åbne, og det står kommunerne frit for at anvende og tilpasse beregningerne, så de giver bedst mening lokalt. De bagvedliggende data og beregninger ligger i en række skjulte faner. For at få vist disse skal man højre-klikke på et af fanenavnene nederst og i den lille menu, der popper op, vælger den fane, man ønsker at få vist. Dette gentages for hver fane, man ønsker at få vist. Fanerne kan skjules igen på samme måde.

Grundprincipper i modellen

Modellen er bygget op over en, som udgangspunkt mekanisk, fremskrivning af plejeboligbehovet ud fra andelen af personer i eller på venteliste til plejeboliger i de enkelte aldersgrupper. Dette ”baseline”-forløb indebærer, at hvis antallet af personer i aldersgrupperne stiger eller falder, så vil behovet for plejeboliger ændres tilsvarende.

I virkelighedens verden er der imidlertid ikke denne automatik. De ældres plejeboligbehov afhænger af funktionsevnen, og den gennemsnitlige funktionsevne for en given aldersgruppe er ikke uændret over tid eller fra sted til sted. Et nøgleparameter i fremskrivningen af behovet for plejeboliger vil derfor være ens forventninger til, hvordan funktionsevnen udvikler sig.

KL's fremskrivningsmodel giver ingen færdige svar på, hvordan udviklingen vil forløbe i kommunerne. Modellen giver i stedet mulighed for at belyse hvordan forskellige scenarier vil påvirke forholdet mellem udbuddet af og behovet for plejeboliger.

Sådan bruger du modellen

Modellen består af et regneark med ni faneblade; Model, Resultat, Beregning, Registerdata pladser, Registerdata indskrevne, Registerdata ventetid, Registerdata Befolkning og Analyse behovsgrad.

Kommunen behøver kun gøre brug af de første to faneblade, Model og Resultat, for at bruge modellen. I arkene Beregning og Analyse behovsgrad kan kommunen vælge at justere beregningerne, hvis man vil indlægge andre forudsætninger. Det kan være nødvendigt samtidigt at redigere den makro, der ligger på regnearket.

Aktiver makroerne

Det **første** man skal gøre, når man åbner regnearket, er at aktivere makroerne. Det gør man ved at klikke på det lille felt ”indstillinger” mellem den øverste værktøjsbjælke og selve regnearket. I det felt der kommer op, markerer man ”aktiver indholdet” og trykker OK.

Nogle kommuners IT-systemer er sat op med et sikkerhedsniveau, der ikke tillader aktive makroer. Da kan man ikke bruge arket fra kommunens pc'er.

Indtast behov og kapacitet

Fanebladet Model er udgangspunktet for modellen. Øverst vælger man sin kommune. Modellen henter da automatisk oplysninger om befolkning, antal indskrevne i plejeboliger og antallet af pladser i plejeboliger. Alle tal baseret på nyeste data fra Danmarks Statistik.

I de hvide felter indtaster kommunen egne oplysninger. En del af felterne er som sagt forhåndsudfyldte med oplysninger fra Danmarks Statistik. Mange kommuner vil have behov for at rette disse oplysninger. Dette gøres ved at indtaste andre tal i de hvide felter.

Modellen fokuserer på plejeboliger forstået som boliger for ældre med tilknyttet personale og servicearealer. Modellen indregner derfor ikke som udgangspunkt beskyttede boliger og almene ældreboliger. Dette er værd at bemærke sig i korrektionen af antal boliger og antal personer med behov.

Vælg mellem fire scenarier

Modellen giver mulighed for at vælge mellem fire scenarier:

1. Tilpasning til aktuelt landsgennemsnit
2. Gennemsnitlig ændring i behov 1999-2006
3. Gennemsnitlig ændring i behov 2010-2015
4. Ingen udvikling i behovsgrader

Ved hvert scenarie skal kommunen desuden vælge et antal år, som udviklingen vil ske over.

1. Tilpasning til aktuelt landsgennemsnit

I dette scenarie vil modellen indregne en gradvis tilnærmelse til de gennemsnitlige behovsgrader for hele landet. Dette kan især være relevant, hvis kommunen i dag har relativt høje behovsgrader. Perioden hvor tilnærmelsen foregår i vælges i feltet ”I løbet af” i øverste højre hjørne på fanen Model.

2. Gennemsnitlig ændring i behov 1999-2006

Behovsgraderne har generelt været faldende de sidste 10 år. I dette scenarie fremskriver modellen kommunens nuværende behovsgrader under forudsætning af, at den gennemsnitlige årlige udvikling på landsplan fra 1999-2006 fortsætter i årene fremover. Man vælger selv i hvor mange år, faldet i behovsgrader skal fortsætte – om det er over hele den periode, man vil analysere, eller om man antager, at udviklingen stopper. Dette justeres også i feltet "I løbet af" jf. ovenfor

3. Gennemsnitlig ændring i behov 2010-2015

Dette scenarie fremskriver kommunens nuværende behovsgrader under forudsætning af, at den gennemsnitlige årlige udvikling på landsplan fra 2010-2015 fortsætter i årene fremover. Udviklingen er her kendetegnet ved, at behovsgraderne er faldet mest for de yngre ældre, men mindre for de ældre over 85 år. Dog har der ikke været et fald i gruppen af 60-64-årige, hvor behovsgraden har været næsten konstant over perioden.

Ligesom i scenarie 2, skal kommunen selv vælge i hvor mange år, udviklingen i behovsgrader skal fortsætte.

Grundet databrud og ændrede opgørelsesmetoder efter kommunalreformen i 2007 er scenarie 2 og 3 ikke umiddelbart sammenlignelige, men bør tolkes hver for sig. Tilsvarende er begrundelsen for kun at se på udviklingen siden 2010, at der er ændret i kategorier og tegn på databrud fra 2009 til 2010.

4. Ingen udvikling i behovsgrader

Det fjerde scenarie fastholder kommunens nuværende behovsgrader. Scenariet gør det muligt let at skifte tilbage til udgangspunktet.

I forhold til valg af scenarier, så udfyldes felterne automatisk, hvis man vælger et scenarie. Alternativt kan man selv indtaste det niveau som behovsgraden, for de enkelte aldersgrupper, forventes at være på efter det angivne antal år. Bemærk, at scenariet kun bliver beregnet, hvis der også indtastes et antal år i boksen under "I løbet af". Behovsgraden udtrykkes i procent, hvilket vil sige, at der skal indtastes værdier mellem 0 og 100.

Analysér resultaterne

Modellens hovedresultater vises løbende nederst i fanen Model. En fuldstændig tabel med modellens resultater finder man i fanen Resultater. Tanken er, at kommunen leger med forskellige scenarier for både behov og kapacitet i fanen Model for at se konsekvensen for venteliste og ventetid under forskellige forudsætninger. Hvad betyder det f.eks. hvis behovsgraderne

falder med 2 pct.? Eller hvis kommunen reducerer tomgangslejen til 1 måned?

Kommunen kan bruge modellens beregninger og resultater til videre analyser. Modellen kan selvsagt ikke vise, hvordan det faktiske behov vil udvikle sig i kommunen. Det skyldes dels, at de valgte forudsætninger vil være usikre, dels at modellen har en række begrænsninger.

Vigtige definitioner til brug af modellen

Behovsgrader i kommunen:

Behovsgraden udtrykker hvilken andel af borgere i aldersgruppen, som bor i en plejebolig, eller som står på venteliste til en plejebolig el.lign. Behovsgrader beregnes ud fra alle personer, der er visiteret til en plejebolig i aldersgruppen - dvs. inkl. personer, som står på den generelle venteliste.

Andel i plejeboliger:

Antallet af beboere i plejeboliger indberettet til Danmarks Statistik iflg. den senest offentliggjorte opgørelse - sat i forhold til antallet af personer i aldersgruppen.

Gns. periode med plejeboligbehov:

Tallet omfatter hele den gennemsnitlige periode, som borgeren har behov for en plejebolig i, dvs. inklusive den tid, der går med at stå på venteliste. Perioden antages først at ophøre, når borgeren dør eller fraflytter kommunen. Feltet i modellen er forhåndsudfyldt med et skøn på landsplan baseret på data fra Lovmodellen.

Tomgang ved fraflytning i plejeboliger:

Det gennemsnitlige antal måneder, som kommunens plejeboliger står tomme mellem to lejere. Feltet er forhåndsudfyldt med et skøn på 2 måneder. Det er vigtigt at vurdere, om dette skøn stemmer overens med virkeligheden i den enkelte kommune.

Begrænsninger og udviklingsmuligheder

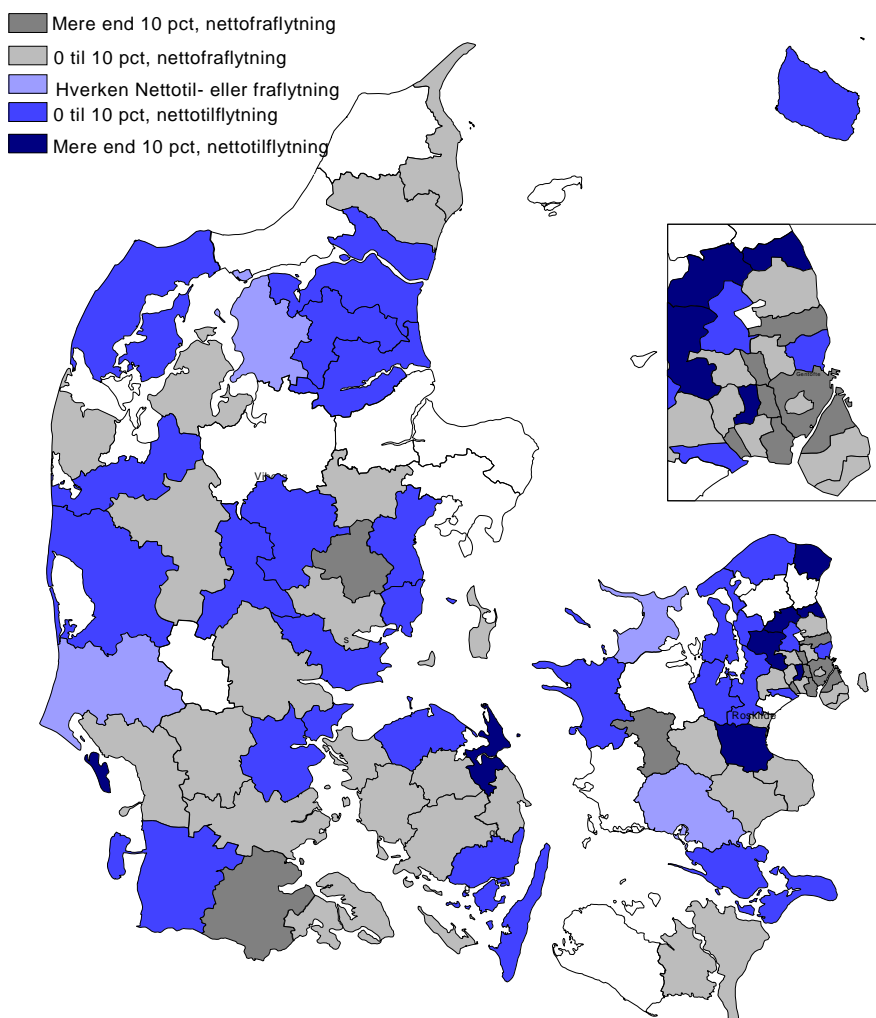
Udenbys borgere og flyttemønstre

Flyttemønstre er vigtige for behovet i den enkelte kommune. Eksempelvis flytter en del ældre tættere på børnene, når de skal i plejebolig. Kommuner med store sommerhusområder, hvor ældre flytter til, når de bliver pensionister, må interessere sig særligt for flyttemønstre. Bliver de ældre i kommunen, når de får behov får én plejebolig?

Befolkningsprognosen fra Danmarks Statistik, som indgår i modellen, tager højde for flyttemønstre i befolkningen generelt. Men modellen tager ikke højde for flyttemønstre blandt plejeboligbeboere, dvs. når ældre søger plejebolig i en anden kommune, end der hvor de bor. KL råder ikke over data, som meningsfyldt kan fremskrives og indarbejdes i modellen.

Nedenstående figur viser flyttemønstre for beboere i plejeboliger i 2007 og kan give en indikation af, om kommunen har en særlig udfordring med flyttemønstre.

Figur 1. Hhv. nettokøb og nettosalg af plejeboligpladser fra/til andre kommuner i forhold til antal plejeboliger i kommunen

Kilde: KL, Kommunernes Økonomi 2008.

Man kan evt. lade flyttemønstre afspejle sig i stigende eller faldende behovsgrader i fremskrivningen. Det vil sige, at hvis der er en stor søgning på plejeboliger i kommunen blandt andre kommuners borgere, så svarer det til højere behovsgrader for kommunens egne borgere.

Geografiske forskelle

Modellen viser ikke, om der er geografiske forskelle i behovsudviklingen inden for kommunen.

Geografiske forskelle i behovsudviklingen kan give sig udslag i, at der er særlige områder i kommunen, hvor efterspørgslen efter plejeboliger vil vokse meget, og andre områder hvor behovet vil vokse mindre. Dette kan tale for at placere evt. nye plejeboliger i bestemte områder for at kunne imødekomme borgernes ønsker bedst muligt.

Den lovpligtige plejeboligaranti gælder dog kun kommunens generelle venteliste, hvor den ældre ikke kan ønske en specifik plejebolig. Den geografiske placering af plejeboliger er derfor ikke afgørende for, om kommunen kan overholde garantien.

Data

Modellen estimerer på baggrund af nyeste data fra Danmarks Statistik. Nedenfor ses en oversigt over de opgørelser, som modellen trækker på.

RESP01

Opgørelsen viser antal pladser på ældreområdet efter område, foranstaltningstype og pladstype. Det bør bemærkes, at nogle kommuner indberetter betydelige udsving mellem boligkategorier fra år til år og opgørelsen er derfor forbundet med en vis usikkerhed. Antal boliger og antal indskrevne kan derfor ikke uden forbehold sammenlignes. Nyeste opdatering er fra 11/1-16.

RESI01

Opgørelsen viser antal indskrevne i pleje- og ældreboliger efter område, alder og foranstaltningstype. Nogle kommuner indberetter betydelige udsving mellem boligkategorier fra år til år og opgørelsen er derfor forbundet med en vis usikkerhed. Antal boliger og antal indskrevne kan ikke uden videre sammenlignes, da boligtyperne opgøres på forskellig vis. Nyeste opdatering er fra 11/1-16.

AED16

Opgørelsen viser frit boligvalg og gennemsnitlig ventetid for personer på 67 år og derover efter tid, område og enhed. Tallene er baseret på indberetninger fra 97 kommuner¹ i 2015. Indikatoren for den gennemsnitlige ventetid i kommunen opgøres i antal dage, og gælder kun for personer, der er blevet visiteret gennem den generelle venteliste. Den gennemsnitlige ventetid på denne liste beregnes på baggrund af de personer som i årets løb, har fået tilbudt en bolig, uanset hvornår de er visiteret. Nyeste opdatering er fra 10/6-16.

FRKM116

Viser befolkningsfremskrivning fra 2016 og frem til 2045. På grund af afrunding vil nogle kommuner opleve, at summering af alle aldre i tabellen afviger fra hele kommunens folketal. Nyeste opdatering er fra 10/5-16.

FOLK1

Viser nyeste tal fra befolkningsopgørelsen på tværs af område, alder og tid. Alle årsopgørelser er fra 1. januar, altså første kvartal i året. Nyeste opdatering er fra 11/5-16.

---

¹ Lemvig har ikke indberettet data.